

KONFERENCIJA

FMON
Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke

MYRIGHT
EMPOWERS PEOPLE WITH DISABILITIES

OSVIJETLIMO OBRAZOVANJE

Zaključci sa konferencije o kvalitetnom inkluzivnom obrazovanju u kontekstu ostvarenja cilja 4 Programa održivog razvoja u Bosni i Hercegovini

„Osvijetlimo OBRAZovanje“

Sarajevo, 4. oktobar/listopad 2021

“Izrazi koji su radi preglednosti dati u jednom gramatičkom rodu u ovom dokumentu se bez diskriminacije odnose i na muškarce i na žene.”

Organizacija **MyRight- Empowers people with disabilities** i **Federalno ministarstvo nauke i obrazovanja** su uz podršku **Odbora za zagovaranje inkluzivnog obrazovanja u skladu sa članom 24 Konvencije o pravima osoba s invaliditetom** 04. oktobra/listopada 2021. godine organizovali konferenciju o kvalitetnom inkluzivnom obrazovanju u kontekstu ostvarenja cilja 4 Programa održivog razvoja u Bosni i Hercegovini pod nazivom „Osvijetlimo OBRAZovanje“.

Uvodničari konferencije:

Nafisa Baboo, direktorica odjela za inkluzivno obrazovanje, Light for the World

Bojana Urumova, šefica Ureda Vijeće/Savjeta Evrope u Sarajevu

Amna Alispahić, članica Odbora za zagovaranje za član 24 Konvencije o pravima osoba s invaliditetom

Milijana Lale, šefica Odsjeka za statistiku, analitiku i izvještavanje, Ministarstvo civilnih poslova BiH

Nadija Bandić, pomoćnica ministra, Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke

Enea Hotić, načelnica Odjeljenja za osnovno vaspitanje i obrazovanje, Ministarstvo prosvjete Republike Srpske

Vanja Čolić, viša stručna saradnica za inkluziju učenika s posebnim obrazovnim potrebama, Ministarstvo prosvjete Republike Srpske

Tatjana Dragić, službenica za obrazovanje, OSCE

Amira Borovac, inspektor za obrazovanje – Ministarstvo za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport, Bosansko-podrinjski kanton Goražde, članica radne grupe koja je radila na izradi Indikatora

Nakon održanih uvodnih govora i panel diskusija, i polazeći od obaveze usaglašavanja zakona u oblasti odgoja i obrazovanja na svim nivoima obrazovanja sa UN Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom, posebno sa članom 24, što je i uslov za ostvarenje 4. cilja Programa održivog razvoja, a razumijevajući da se inkluzivni odgoj i obrazovanje može provoditi samo u odgojno-obrazovnom procesu u redovnim odgojno-obrazovnim ustanovama doneseni su sljedeći zaključci:

Panel: Perspektiva inkluzije kroz jačanje kompetencija nastavnog kadra

Moderatorica: prof. dr. Ivana Zečević, Univerzitet Banja Luka

Panelisti: prof. dr. Lejla Kafedžić, Univerzitet Sarajevo
doc. dr. Gordana Dukić, Nezavisni univerzitet Banja Luka
Nedim Krajišnik, izvršni direktor Step by Step

Zaključci:

1. U saradnji vladinog i nevladinog sektora uspostaviti obavezno kontinuirano stručno usavršavanje odgajatelja, nastavnika i stručnih saradnika kroz kvalitetan plan i program s ciljem jačanja kompetencija za inkluzivni odgoj i obrazovanje kako bi im se olakšao i unaprijedio rad u razredu bogatom brojnim različitostima učenika.
2. Reformirati nastavne planove i programe na nastavničkim studijima s ciljem pripreme budućih nastavnika za odgojno-obrazovni rad u inkluzivnom okruženju kroz uključivanje više sadržaja i prakse iz pedagoških, psiholoških, didaktičkih i metodičkih disciplina, što je u skladu s Evropskim kvalifikacijskim okvirom.
3. Redefinirati upisnu politiku i pooštriti kriterije za upis studenata na nastavničke fakultete s ciljem omogućavanja prijema studenata koji su spremni ispuniti visoka očekivanja za posvećeno i profesionalno ulaganje u sticanje znanja i vještina potrebnih za izgradnju ličnih kompetencija i društvenih vrijednosti svakog učenika.
4. Prilagoditi nastavni proces kako bi odgovarao individualnim sposobnostima i omogućio kontinuirani napredak svakog djeteta.
5. Obezbijediti inkluzivno i fokusirano budžetiranje u budžetima ministarstava obrazovanja koje osigurava poštovanje prava osoba s invaliditetom na pravedno i ravnopravno učešće u odgojno obrazovnom procesu, a uključuje finansiranje svih

potrebnih ljudskih, tehničkih i materijalnih resursa za realizaciju inkluzivnog obrazovanja.

Panel: Sistemi podrške na različitim nivoima obrazovanja

Moderator: Igor Ledić, predsjednik, Udruga za Down sindrom Mostar

Panelisti: Sevdija Kujović, predsjednica, Udruženje Život s Down sindromom FBiH
Alma Kudra, voditeljica programa DUGA – Društvo ujedinenih građanskih akcija
doc. dr. Sandra Bjelan-Guska, Univerzitet u Sarajevu

Zaključci:

1. Uspostaviti integrisan, multisektorski i efikasan sistem identifikacije, detekcije i intervencije koji će omogućiti izjednačavanje mogućnosti djeteta s invaliditetom za aktivno učešće u cijelom obrazovnom procesu od vrtićkog do tercijarnog nivoa obrazovanja po principima osobno usmjerenog planiranja.
2. Uspostaviti novi princip procjene djeteta koristeći međunarodnu klasifikaciju funkcionisanja, invaliditeta i zdravlja koja valorizuje funkcionalne sposobnosti djeteta.
3. Uvesti tranzicijske programe kroz sva tri nivoa obrazovanja.
4. Uključiti obavezu obezbjeđenja razumne prilagodbe u zakone i druge propise o obrazovanju na svim nivoima na kojima se donose, napominjući da je uskraćivanje razumne prilagodbe učenicima s invaliditetom diskriminacija po osnovu invaliditeta.
5. Pristupiti izradi akcionih planova za primjenu indikatora za praćenje inkluzivnog obrazovanja u skladu s članom 24 Konvencije o pravima osoba s invaliditetom tamo gdje nisu napravljeni u skladu s Vodičem za izradu istog koji je dostavljen na sva ministarstva obrazovanja.
6. Osigurati finansijska sredstva za inkluzivno obrazovanje učenika s invaliditetom sa fokusom na sisteme podrške u prirodnom okruženju djeteta/učenika tj. u odgojno-obrazovnoj stanovi koju dijete pohađa.

Panel: **Zapošljavanje kao ishod kvalitetnog inkluzivnog obrazovanja**

Moderatorica: Hana Sokolović, psihologica, novinarka i aktivistica

Panelisti: prof. dr. Lejla Osmić; Univerzitet u Sarajevu
prof. dr. Biljana Sladoje-Bošnjak, Univerzitet Istočno Sarajevo
Maida Agić, službenica MyRight-a u BiH
Fikret Zuko, direktor Udruženja slijepih Kantona Sarajevo
Ajla Huseinović, članica Odbora mladih osoba s invaliditetom Kantona Sarajevo

Zaključci:

1. U programe formalnog obrazovanja integritati sadržaje, koji se odnose na razvijanje adaptivnih i prenosivih vještina i kompetencija s ciljem povećanja zapošljivosti osoba s invaliditetom.
2. Kreirati tranzicijske programe u posljednjem razredu/godini školovanja pri prelasku s jednog na drugi nivo obrazovanja kao i prilikom završetka srednjeg odnosno visokog obrazovanja a u svrhu uključivanja na otvoreno tržište rada.
3. Formalno i neformalno obrazovanje u kontekstu cjeloživotnog učenja:
Povezivanje ustanova formalnog obrazovanja s organizacijama civilnog društva i realnim sektorom s ciljem kreiranja programa osposobljavanja, dokvalifikacije i prekvalifikacije u skladu sa specifičnim obrazovnim potrebama i potrebama tržišta rada, ali i mogućnosti obavljanja prakse, pripravničkog staža, volontiranja i sl.
4. Poticati zapošljavanje osoba s invaliditetom u nastavničkoj profesiji.
5. Kontinuirano informirati javnost (s fokusom na poslodavce uključujući javni sektor) o mogućnostima i prednostima zapošljavanja osoba s invaliditetom suzbijajući stereotipe i predrasude.